

AKSARAY HALKEVİ VE FAALİYETLERİ

 Ali ÇAKIRBAŞ^a

 İlknur GÖNEN^b

Öz

Halkevleri Türk Ocaklarının kapatılmasının ardından Türk siyasi ve kültür hayatında Halkevleri önemli bir boşluğu doldurmaya çalışmıştır. Halkevlerinin kuruluş amaçlarından biri Atatürk ilkeleri doğrultusunda sosyal ve kültürel gelişmelerin yaygınlaştırılmasıdır. Halkçılık ideolojisi doğrultusunda faaliyet gösteren bu kurumlar eğitim faaliyetleri ve kültürel faaliyetler başta olmak üzere toplumun aydınlanmasında önemli çalışmalar yapmışlardır. Halkevleri Gazi Mustafa Kemal'in direktifleriyle 19 Şubat 1932'de kurulmuştur. Bu kurumlardan biri olan Aksaray Halkevi 14 Şubat 1933'de açılmıştır. Halkevlerinin kuruluş talimatnamesinde yer alan; Dil, Tarih, Edebiyat Şubesi, Güzel Sanatlar Şubesi, Temsil Şubesi, Spor Şubesi, Sosyal Yardım Şubesi, Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, Kütüphane ve Neşriyat (Yayın) Şubesi, Köycülük Şubesi ve Müze ve Sergi Şubesi olmak üzere 9 ayrı şube ile halka hizmet vermiştir. Halkevleri toplumun ihtiyaçları göz önüne alınarak kurulmuştur. Burada yürütülen programlar ile toplumun bilinçlenmesi, cumhuriyet değerlerinin benimsemesi, milli kimliğin farkına varılması ve halkın muasır medeniyetler seviyesine ulaştırılması amaçlanmıştır. Bu çalışmada Aksaray Halkevinin kuruluşu, faaliyetleri, kurumsal yapısı ve kapanışı arşiv belgeleri ışığında incelenmiştir. Aksaray Halkevinin yürüttüğü faaliyetlerin sonuçları, Aksaray iline ve ülkeye katkıları değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda Aksaray Halkevinin toplumun gelişmesi ve çağdaşlaşması ana amacı doğrultusunda başarılı faaliyetler gerçekleştirdiği, bu ana amaç yanında Aksaray iline kültür, sanat, eğitim, spor ve toplumsal yaşam konularında büyük katkılar sağladığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aksaray Halkevi, Halkevleri, Eğitim, Sanat, Kültür

AKSARAY PEOPLE'S HOUSE AND ACTIVITIES

Abstract

Following the closure of the Turkish Hearths, People's Houses tried to fill an important gap in Turkish political and cultural life. One of the foundation purposes of the community centers is to spread social and cultural developments in accordance with Atatürk's principles. These institutions, which operate in line with the ideology of populism, have made important studies in the enlightenment of the society, especially in educational activities and cultural activities. People's Houses were established on February 19, 1932 on the instructions of Gazi Mustafa Kemal. Aksaray People's Houses, one of these institutions, was opened on 19 February 1933. In the establishment instruction of People's Houses; Service to the public with 9 separate branches: Language, History, Literature Branch, Fine Arts Branch, Representation Branch, Sports Branch, Social Assistance Branch, Courses and Courses Branch, Library and Publication (Publication) Branch,

^aDr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, acakirbas@nevsehir.edu.tr

^bYük. Lis. Öğr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, SBE, zeyno.gonen95@gmail.com

Peasantry Branch and Museum and Exhibition Branch. gave. People's Houses have been established considering the needs of society. With the programs carried out here, it is aimed to raise the awareness of the society, to adopt the values of the republic, to realize the national identity and to bring the people to the level of modern civilizations. In this study, the establishment, activities, institutional structure and closure of Aksaray People's Houses were examined in the light of archive documents. The results of the activities carried out by Aksaray People's Houses and their contributions to Aksaray province and the country were evaluated. As a result of the research, it was determined that Aksaray People's Houses has been carrying out successful activities in line with the main purpose of the development and modernization of the society, and besides this main purpose, it has made great contributions to the city of Aksaray. culture, arts, education, sports and social life.

Key Words: Aksaray People's Houses, People's Houses, Education, Art, Culture

Giriş

Cumhuriyet devlet yönetimini olduğu gibi toplumu da her yönüyle değiştiren ve geliştiren bir devrim hareketi olmuştur. Her devrim gibi onu gerçekleştiren bir lider ve halka ihtiyaç duyduğu gibi o devrimi pekiştirecek ve gelecek nesillere taşıyacak sistemlere ve örgütlere ihtiyaç duyulmuştur (Şimşek, 2002).

Milli duygular ve milli motivasyon ile hareket eden Türk Ocakları ve Kemalist düşüncenin benzer olduğu zannına düşülmüş olsa da kısa sürede Türk Ocaklarının cumhuriyet devriminin kalıcılığına tam anlamıyla hizmet etmediği anlaşılmıştır. Her iki düşünce de vatansız ve milliyetçi motivasyondan beslenseler de çalışma sınırları açısından ayrılmaktadırlar. 1927 yılında yapılan Türk Ocakları IV. Kurultayı'nda tüzük değişikliğine gidilmiştir. Bu değişikliklerle Ocakların işgal sahası daraltılarak sadece ülke sınırları ile sınırlandırılmıştır. Bu değişiklik ile Türk Sovyet ilişkilerinin zarar görmemesi amaçlanmıştır. Ayrıca Cumhuriyet Halk Fırkası (CHF) ile birlikte hareket ettiği tespit edilerek Halkevlerine dönüştürülmesinin önü açılmıştır. İttihatçı geleneğin temsilcisi olarak görülmesi, CHF'ye rağmen Türk dünyası ile ilgisini devam ettirmesi ve bütünleşmeye yanaşmaması üzerindeki baskıların artmasına neden olmuştur. Bunun üzerine Çankaya'da yapılan bir toplantıda Türk Ocakları ile Halk Fırkasının birleşmesi kararı alınmıştır. Bu durum Ocak mensupları tarafından üzüntüyle karşılanmış ve Türk Ocakları kendini feshetmiştir. Bütün şube ve mal varlıkları CHF'na aktarılmıştır (Özdemir & Aktaş, 2011).

Atatürk'ün Cumhuriyet devriminin benimsenmesi ve kalıcı olması işlevini, Türk Ocakları vasıtasıyla gerçekleştirme fikri çok isabetli gerekçelere dayanır. Türk Ocaklarının Cumhuriyete nasıl hizmet edeceğinin anlaşılması bu yapıların kuruluş amaçlarını ve işleyişlerini bilmeyi gerektirir. Çökmekte olan bir imparatorluğu kurtarmak adına, onu var eden millete yönelmeyi ve millet üzerinden yeniden canlanmayı hedefleyen yapılar, her şeyden evvel devletin bekası ve milletin geleceği için her alanda mücadele etmiştir. Atatürk, Türk Ocaklarının Cumhuriyet'e yapacağı hizmeti görmüş ve onları destekleyen ılımlı bir tutum takınmıştır. İnkılapların millet nezdinde hazmedilmesi gerekliliği üzerinde duran Atatürk, çok partili hayata geçiş denemeleri sonucu ortaya çıkan Menemen olayının ardından milli ve çağdaş devlet-millet bilinci oluşturmanın acil bir ihtiyaç olduğu kanaatine varmıştır.

Mustafa Kemal Paşa yurdun dört bir yanında yeni devletin özümsemesi için acil bir çalışma programı ve örgütlenme gereğini fark etmiştir. Bu amaca hizmet eden bir yapı olarak Türk Ocaklarının bu iş için hazır olduğunu görmüştür (Akyüz, 1986). Türk Ocaklarının, inkılapları destekleyen ve liberal iktisat düşüncesine sahip fikri alt yapısı, Atatürk'ü bu yapılara karşı daha ılımlı hale getirmiştir. Atatürk, bu yapıları Cumhuriyet Halk Fırkası çatısı altında toplayarak yeni devlet düzenine milletin daha hızlı alışmasını sağlamayı amaçlamıştır. Böylece yeni oluşumlar dinamik ve örgütlü hazır bir yapı tarafından daha hızlı ve kolayca hayata geçirilmiş olacaktır (Özdemir & Aktaş, 2011). Bu düşüncelerle Atatürk Türk Ocaklarını desteklemiş ve teşkilatın kendini geliştirmesine yardımcı olmuştur. Ancak 1930 yerel seçimlerde bazı Türk Ocağı ileri gelenlerinin Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı (SCF) desteklemesi ve Sovyet elçisinin Türk Ocakları'nın Turancılık faaliyetlerinde bulunduğu hakkındaki şikâyeti Türk Ocaklarının kapatılmasını hızlandırmıştır (Arıkan, 1999; Georgeon, 2009). 10 Nisan 1931'de Hükümetin talebi üzerine Türk Ocakları Olağanüstü Kongresinde bağımsız varlığına son verilerek bütün mevcudiyeti ile CHF'na devredilmiştir (Cumhuriyet, 11 Nisan 1931, Sayı 2489).

Türk Ocaklarının kapanmasının ardından ortaya çıkacak boşluğun nasıl doldurulabileceği endişesi yaşanmamıştır. Çünkü Türk Ocaklarının kapatılmasıyla beraber Halkevleri adında yeni bir oluşumun kurulacağı gündeme gelen konular arasında yer almıştır. Yeni oluşum, Atatürk öncülüğünde CHF bünyesinde aynı yıl içinde açılmıştır (Malkoç, 2009). Halkevlerinin açılmasında Vildan Aşır Savaşır'ın büyük etkisi olmuştur. Vildan Aşır Savaşır, Avrupa'da eğitim görmüş nitelikli bir yurttaşdır. Çekoslovakya'daki Sokol adlı halk örgütlenmelerinin Türkiye'nin ihtiyacına uygun bir çözüm önerdiğini düşünmektedir. Şavaşır, bir radyo konferansında halkın eğitilmesi konusundaki fikirlerini anlatmıştır. Kemal Paşa'nın da Şavaşır'ın bu konudaki fikirlerini isabetli bulması üzerine Halkevlerinin kuruluş süreci hızlanmıştır (Malkoç, 2009).

Halkevleri, Cumhuriyetin işleyiş ve amaçlarına uygun bir millet oluşturmak, toplumu bu yönde eğitmek, geliştirmek, çağdaşlaşmayı ve bilinçlenmeyi kalıcı ve örgütlü bir şekilde hızlıca sağlamak hedefleriyle açılmıştır. Atatürk 9 Mayıs 1935 tarihli Dördüncü CHP Kurultayında *"Partimizin Halkevleri ile bütün yurttaşlara kucağını açması, vatanda sosyal ve kültürel bir devrim yaptı"* sözleriyle Halkevlerine verdiği değeri ve halkevlerinin önemini vurgulamıştır (Ülkü, C.7, S. 28, Haziran 1935). Atatürk başka bir konuşmasında ise Halkevlerinin amaçlarını daha detaylı açıklamıştır: *"Gençlik, çalıştıran, geliştiren ve yetiştiren bir çalışma içinde bulunmalıdır. Ulus bilinçli birbirini anlayan ve ders araç ve gereçlerine, en güçlü ve en yetenekli öğretim kadrosuna sahip olmak yeterli değildir. Halk yetiştirmek, halkı ulusal bütünlük içinde oluşturmak için, ulusal nitelikte bir halk örgütlenmesinin etkinliğine de gerek vardır. Halkevleri bu amacı gerçekleştirmek için halkla birlikte örgütlenecektir"* (Kara, 1999).

Atatürk, her zaman halkın eğitimini önemli ve acil bir konu olarak ele almıştır. Halkevleri ise halkı milli hedefler etrafında toplayacak ve tek bir millet düşüncesi ekseninde eritecek bir eğitimin verilmesinde işlev görecektir. Araçlar olarak tasarlanmışlardır. Anlaşıldığı üzere Halkevleri toplumsal eğitim hareketinin örgütleridir (Uluskan, 2017). Doğu, Batı gibi herhangi bir kültürün etkisinden uzak, kendi ihtiyaç ve amaçlarına özgü, milli duygulardan beslenen bir eğitim, Atatürk'ün her zaman hedefi olmuştur. Halkevlerini de bu amaç etrafında tasarlatmış ve hayata geçirmiştir (Özdemir & Aktaş, 2011).

Bu bağlamda atlanmaması gereken önemli hususlardan biri Halkevlerinin Atatürk'ün Halkçılık ilkesinin bir uygulaması olduğudur (Zeyrek, 2006).

Bu çerçevede Halkevlerinin amacı; Atatürk ilke ve inkılaplarının etkin ve kalıcı bir şekilde varlığını devam ettirebilmesi için, bu ilke ve devrimleri özümsemiş idealist vatandaşlar yetiştirmektir. Ayrıca yurttaşların çok yönlü olarak donatılmasıyla uzun yıllardan beri devam eden gerilemeye son verilerek, her anlamda ülkenin ve vatandaşların hak ettiği çağdaş devletler seviyesine ulaşılabilecektir. Talimatnamede aynı zamanda Halkevlerinin Atatürk ilke ve devrimlerine bağlı ve bu devrimleri koruyacak kişilerin buluşma noktası olduğu açıkça belirtilmektedir (C.H.F. Halkevleri Talimatnamesi, 1932). "Kemalizm'in Halk Okulları", "Halk Üniversiteleri", "Gençlik Kültür Dernekleri", "Gönüllü Halk Okulları" ve "Halk Toplanacağı" gibi isimlerle tanımlanan Halkevleri inkılapların yaygınlaştırılmasında ve halka anlatılmasında kritik bir görev üstlenmişlerdir (Akyol, 1996-1997). (Halkevlerinin kuruluş amaçları, işleyişleri ve önemlerine yönelik belgeler çalışmanın ekler kısmında verilmiştir.)

A. AKSARAY HALK EVİ'NİN KURULUŞU VE FAALİYETLERİ

Halkevlerinin kuruluş çalışmaları CHF içerisinde oluşturulan bir komisyon tarafından yürütülmüştür. Bu komisyonun hazırladığı ana tüzük bir rapor halinde CHF'na sunularak CHF'nın Üçüncü Büyük Kongresi'nde (10-18 Mayıs 1931) kabul edilmiş ve Halkevlerinin kuruluşu kararlaştırılmıştır (Çeçen, 1990). CHF bir genelge yayınlamak üzere Halkevlerinin kendi örgütü olduğunu duyurmuş ve her yerde örgütlenmesi için partililere talimat vermiştir. Genelgede ayrıca ilgililerden bir an önce yönetim kurullarını, şube komitelerini ve halkevi başkanlarını titizlikle seçerek bu kişilerin sicil bilgilerini ivedilikle genel merkeze bildirilmesi istenmiştir (BCA, 490. 01./3.11.15).

Halkevlerinin açılması kararından sonra ilk halkevi 19 Şubat 1932'de Ankara'da eski Türk Ocağı binasında açılmıştır. Açılış konuşmasında CHF Genel Sekreteri Recep Peker "Arkadaşlar!... Biz Halkevlerinin samimi ve bütün Türk vatandaşlarını müsavî (eşit) şeref mevkiinde gören zihniyetle kurulmuş çatıları altında bütün vatandaşları toplamağa ve itinalı bir kültür çalışması içinde milli birliği yükseltmeğe azmetmiş bulunuyoruz. CHP'nin halkevleriyle takip ettiği gaye, milleti şuurlu, birbirini anlayan, birbirini seven, aynı ideale bağlı bir halk kitlesi halinde teşkilatlandırmaktır." (Ülkü, C.1, S. 1, Şubat 1933) sözleriyle Halkevlerinin Türk toplumunu geleceğe hazırlama yolunda önemli olduğunu vurgulamıştır. Ankara ile birlikte Afyon, Aydın, Bolu, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Konya, Malatya ve Samsun'da ilk halkevleri açılmıştır. Ardından 24 Haziran 1932'de ikinci açılışta Antalya, Bilecik, Edirne, Gaziantep, Giresun, Silifke, Kastamonu, Kayseri, Kırklareli, Kocaeli, Kütahya, Ordu, Rize, Sinop, Şebinkarahisar, Tekirdağ, Trabzon, Van, Yozgat ve Zonguldak Halkevlerinin açılışı yapılmıştır (Toksoy, 2007). Aksaray Halkevi, 14 Şubat 1933'de açılan halkevleriyle birlikte Niğde'ye bağlı olarak açılmıştır. Bu dönemde Aksaray ile birlikte "Adana, Alanya, Bafra, Balıkesir, Boyabat, Çankırı, Çorum, Erzincan, Gümüşhane, İnebolu, Isparta, Kars, Manisa, Mersin, Muğla, Nazilli, Niğde, Sivas, Tokat ve Urla" Halkevleri açılmıştır. Niğde Halkevi ise, 19 Şubat 1933 tarihinde resmi olarak açılmıştır. Aksaray, o dönemlerde Niğde iline bağlı büyük bir ilçedir. Bu nedenle Aksaray Halkevi il düzeyinde Niğde vilayetine bağlıdır. Niğde Halkevi faaliyetlerine 24 Şubat 1933 Cuma günü başlamış ve 1951 yılında kapatılana kadar faaliyetlerini başarılı biçimde sürdürmüştür (Resmi Niğde Gazetesi, 20.02.1933).

Niğde Halkevi açıldıktan sonra Aksaray Halkevi'nin açılma çalışmaları dönemin Aksaray Valisi Arif Hikmet Onat tarafından yürütülmüş ve bina olarak Aksaray Milli Kütüphane binası halkevine tahsis edilmiştir. 20 Mayıs 1933 gün ve 2197 sayılı kanun ile "Bazı Vilayetlerin İlga ve Bazılarının Birleştirilmesi Hakkında Kanun" ile Aksaray Niğde'ye bağlanmıştır. Dönemin Niğde Valisi Ziya Bey Aksaray'ı ziyarete geldiğinde CHF Aksaray Başkanı fırkanın kendisine ait binası bulunmadığını bildirerek Halkevinin kullandığı kütüphane binasının fırkaya verilmesini talep etmiştir. Vali Ziya Bey bu talebe olumlu yanıt vererek bahçesi ve kitaplarıyla beraber kütüphane binasının CHF'na devredilmesine onay vermiştir. Böylece bina yapılıncaya kadar Aksaray Halkevi ile Aksaray CHF kaza yönetimi kütüphane binasının odalarını birlikte kullanmışlardır (BCA, 490. 0. 0. 1769-1175-2).

Niğde Nafia Müdürlüğü tarafından Aksaray Halkevi inşaatının ihalesi Şubat 1940'da yapılarak Mayıs 1940'da inşaatın tamamlanması öngörülmüştür. Bor Halkevi projesine göre yapılması planlanan Aksaray Halkevinin inşaatı 1940 yılında inşaat demirinde sıkıntı yaşanması üzerine yarım kalmış ve binanın kalan kısımlarının ahşap olarak yapılmasına karar verilmiştir. Ancak müteahhitin işi yarım bırakması üzerine inşaatın tamamlanması 1944 yılına kadar sürmüştür. 1944 yılında Aksaray CHP İlçe Başkanı Ali Gürün'e 5.000 lira gönderilerek Halkevinin mefruşatının alınması istenmiştir. Ayrıca müzik ve konferanslar için İstanbul'dan ses sistemleri alınmıştır. Halkevi Başkanlığını da yürüten Ali Gürün, Halkevi binasının ikinci kısmının diğer eksiklerini de tamamlayarak faaliyete hazır hale getirmiştir (BCA, 490. 0. 0. 1769-1175-2).

1945 yılında CHP Aksaray İlçesi İdare Kurulu belediyeden 150 liraya 15 dönüm arazi alarak buraya kavak dikilmesi yönünde bir karar almıştır. Bu karar ile Halkevi ve CHP faaliyetlerine kaynak oluşturması ve daimi bir gelir sağlanması amaçlanmıştır. Aksaray Halkevi binasının sinema salonu ve kullanılmayan odaları, sosyal faaliyetlerde kullanılmak amacıyla 1950 sonrasında çıkarılan bir kararname ile Aksaray Belediyesine kiralanmıştır (BCA, 30. 18. 1. 2. /131-26-11).

Halkevleri talimatnamesine göre; kurulacak her Halkevinde Dil, Tarih, Edebiyat Şubesi, Güzel Sanatlar Şubesi, Temsil Şubesi, Spor Şubesi, Sosyal Yardım Şubesi, Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, Kütüphane ve Neşriyat (Yayın) Şubesi, Köycülük Şubesi ve Müze ve Sergi Şubesi olmak üzere 9 ayrı şube ile halka hizmet vermesi planlanmıştır. Ancak ülkenin İkinci Dünya Savaşı sürecinde yaşadığı ekonomik sıkıntılar pek çok alanda olduğu gibi inşaat ve mefruşat sektörünü de etkilemiştir. Dolayısıyla Halkevlerinin 9 şube olarak tam teşekküllü bir şekilde kurulması bazı bölgelerde mümkün olmamıştır. Bu sebeple kurulan bazı Halkevlerinde en azından 3 şubenin etkin olmasına çalışılmıştır (Çeçen, 1990). Aksaray Halkevinde bahsi geçen 9 şubenin tamamı yer almış ve etkin biçimde faaliyet göstermiştir (Özdemir & Aktaş, 2011). Bu şubelerin her biri belli alanlarda ve konularda uzmanlaşarak hizmet vermiştir.

Aksaray Halkevi ile ilgili belgelerin yetersizliği sebebiyle ilk kurucu heyet hakkında bilgi olmasa da daha sonraki komite üyelerinin yenileme seçimlerinde kimlerin görev aldığına dair bazı bilgiler bulunmaktadır. Bu çerçevede 1935 yılında yapılan idare heyeti seçimlerinde İdare Heyeti şu isimlerden oluşmaktadır. Heyet Başkanı İzzet, Üyeler: Doktor Ferruh, Doktor Ferruh Bey'in eşi Saime, belediye doktoru Osman Bey'in eşi Naciye, Matematik Öğretmeni Emin, Ziraat Memuru Recep Cevdet, Müstantik (Sorgu Hâkimi) Kamuran, İktisat Bankası Müdürü Bayram Ali, Öğretmen Seyfettin ve Zafer Okulu

Matematik Öğretmeni Emin. İdare Heyeti yaptığı seçimlerle şube komitelerini de belirleyerek idare heyeti ve komite üyeleri listesini CHF Genel Kâtipliği'ne göndermiştir. Yapılan seçimlerle şube üyeleri şu isimlerden oluşturulmuştur. Temsil Şubesi Komitesi'ne, Ortaokul Matematik Öğretmeni Emin, tüccar Tahir ve tüccar Muhsin, Spor Şubesi Komitesi'ne Müstantik Kamuran, Polis Komiseri Avni, İnhisar Muhasebecisi Ekrem, tüccar Bedri ve tüccar Veysel seçilmiştir. Köycülük Şubesi Komitesi'ne İktisat Bankası Müdürü Bayram Ali (Gürün), İcra Memuru Bahri, Nüfus Memuru Refik ve Baytar Süleyman Sırrı seçilmiştir. Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi Komitesi'ne doktor eşi Naciye, Öğretmen Perihan ve Öğretmen Ferit seçilmiştir. Kütüphane ve Neşriyat Şubesi Komitesi'ne Ortaokul Müdürü Seyfi, Avukat Şükrü ve Tahrirat Kâtibi İsmail seçilmiştir. Sosyal Yardım Şubesi Komitesi Kaymakam Selahattin Bey'in eşi Naime, Doktor Ferruh, Eczacı Vasaf, eski Aksaray Milletvekili Rıza Bey'in kızı Sahire ve tüccar Ahmet'den oluşmuştur. Müzik Şubesi Komitesi'ne Doktor Ferruh Bey'in eşi Saime, Ortaokul Müzik Öğretmeni Ahmet ve tüccar Ahmet seçilmişlerdir. Müze ve Sergi Şubesi Komitesi'nde ise Ziraat Memuru Recep Cevdet görev almıştır. Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'ne Zafer Okulu Matematik Öğretmeni Emin, Gazi Okulu Öğretmeni Naci ve Cumhuriyet Okulu Öğretmeni Ali seçilmiştir (BCA, 490. 1-0-0 / 973-765-3).

Aksaray Halkevi şubelerinin faaliyet raporlarına ulaşamadığı için çalışma kapsamında şubelerin faaliyetleri yerine çalışma alanları, hizmet kolları ve bunlara yönelik gerçekleştirilmiş faaliyetler üzerinden bir tasnife gidilmiştir. Aksaray Halkevi'nin gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler çalışma alanları üzerinden değerlendirilecektir.

1. Aksaray Halkevinin Eğitim Alanındaki Faaliyetleri

Halkevlerinin kuruluşundaki temel amaç vatandaşları modern bir düşünce ve yaşam tarzına kavuşturmaktır. Bunu gerçekleştirmek için Halkevleri mevcut eğitim kurumlarından farklı olarak alternatif birer kültür-sanat ve eğitim örgütleridir. Bu bağlamda Cumhuriyetin ilk yıllarında müzik eğitimi ve sanatın halk örgütlenmesindeki adı Halkevleri olmuştur. Halka sunduğu hizmetler ve topluma kattığı etkin faydalar ışığında CHP nezdinde en önemli bulunan kurumların başında Halkevleri gelmektedir. Halkevlerinin eğitim konusunda başarılı olduğu en önemli alanlardan biri müzik alanıdır. 1924 senesinde kurulan Musiki Muallim Mektebi, kurulduğu yıllardan itibaren Halkevlerinin açılışına kadar ülkenin gereksinim duyduğu müzik eğitimcilerini ve sanatçıları yetiştirme görevini tek başına üstlenmiştir. Halkevlerinin kuruluşundan itibaren ise Musiki Muallim Mektebi'nin bu ağır eğitim sorumluluğuna ortak olarak müzik eğitiminin ve sanatının yaygınlaşması ve yerleşmesi işlevini yerini getirmişlerdir (Demirsipahi, 1975).

Bir toplumun gelişmesinde eğitim kilidi açan anahtar işlevi görür. Eğitim okullarda verilen örgün eğitimin yanında sosyal, kültürel ve sanatsal alanlarda aynı etkinlikte ve yoğunlukta verilmelidir. Bir toplumun bilinçlenmesi, ilerlemesi ve gelişmesi, her alanda ortalamanın üstünde bilgi ve fikir sahibi bireylerin yetiştirilmesi ile mümkündür. Halkevleri ise bu denklemde örgün eğitim kurumlarının sosyal ve esnek bir uygulaması olarak fonksiyon sağlamıştır (Şimşek, 2002). Aksaray Halkevi, sosyal alanda gösterdiği eğitim faaliyetleri ile pek çok yurttaşa katkılar sağlamıştır (Toksoy, 2007).

Cumhuriyet Döneminde Atatürk'ün başlattığı aydınlanma hareketinde müzik, çok önemli olmuştur. Atatürk, müzik eğitimi ile toplumun kültürel ve sanatsal gelişimini sağlayacağını bildirmiştir. Halkevleri de bu genel düstur etrafında eğitim hareketlerinde müzik alanına eğilim göstermiştir (Zeyrek, 2006). Aksaray Halkevi, özellikle müzik ve müzik eğitimi konusunda yoğun faaliyet göstermiştir. Aksaray Halkevi harcama belgelerinde seslendirme malzemeleri, mikrofon, hoparlör ve müzik aletleri belgelere ve etkinlik fotoğraflarına rastlanması dikkat çekmektedir (BCA, 490. 0. 0. 1769-1175-2). Bu çalışmalara ait fotoğrafları Nedim Otyam Arşivi'nde görmek mümkündür (Alpagut, 2013).

Görsel 1. Aksaray Halkevi Müzik Komitesi Çalışmaları ve Öğrencileri

Müzik ve eğitimin birlikteliği ve sosyal hayatı geliştirmede müziğin oynadığı rol, Aksaray Halkevi'ni bu yönde aktif faaliyetler gerçekleştirmeye itmiştir. Aksaray Halkevi Müzik Komitesi ile halka çeşitli müzik aletlerinin kullanılmasının öğretilmesi ve koro çalışmaları alanında eğitimler vermiştir. Bu eğitimler ile birlikte aynı zamanda müzik grupları oluşturularak çeşitli vesilelerle gösteriler düzenlenmiştir (Baydar, 2010).

Türkiye'de bir dönem müzik eğitiminin verilmesinde yaygın eğitim araçlarından Halkevlerinin büyük katkısı olmuştur. Aksaray Halkevi örneklemeden anlaşılacağı üzere yaygın eğitim kurumları ile halkın sanatsal alanda eğitim alması Halkevlerine bırakılmıştır (Say, 2005). Aksaray Halkevi, halkın gereksinim duyduğu çeşitli alanlardaki eğitim faaliyetleriyle toplumun ilerlemesine katkılarda

bulunmuştur. Özellikle okuma-yazma, kütüphanecilik gibi konularda Aksaray Halkevi'nin başarılı faaliyetleri mevcuttur.

Aksaray halkevinin kurulduğu yıllarda Aksaray ilinin toplam nüfusunun 42,876 kadarı 20-45 yaş arasındadır. Bu rakam toplam nüfusun yaklaşık 2/3'üne denk gelmektedir. Anlaşıldığı üzere nüfusunun ağırlıklı bölümü genç yetişkinlerden oluşmaktadır. Bununla birlikte nüfusun okur-yazarlık oranı ise oldukça düşüktür. 1928 yılı harf inkılabı sonrası Vali Ziya Bey'in emri ile 1929 yılında Aksaray'da 63 okuma yazma kursu açılmıştır. Aynı zamanda Aksaray Türk Ocağı ve sonrasında Aksaray Halkevi okuma yazma seferberliğinde önemli bir görev üstlenmiştir (Tekeli, 2008).

Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi halkın eğitime yönelik olarak en çok çalışmış şubelerden biridir. Bu şube, il genelinde sürekli okuma-yazma etkinlikleri gerçekleştirmiş aynı zamanda Türk Dili Tetkik Cemiyeti talimatları doğrultusunda il genelinde dil konferansları düzenlemiştir. Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi'nin eğitim etkinliklerinde en büyük destekçisi ise Kütüphane ve Neşriyat Şubesi olmuştur. Kütüphane ve Neşriyat Şubesi'nin kütüphanesinde 3622 cilt kitap yer almıştır. Bu kitaplar, halkın okuma alışkanlığını ve fikri hayatını geliştirmesinde teşvik edici olmuştur. Kütüphane ve Neşriyat Şubesi'nin kitap faaliyetleri ile 1933 senesi içerisinde toplam 7550 yurttaş kitap okumuştur. Ayrıca, Aksaray Vilayet Gazetesi de neşriyat dâhilinde yer almıştır (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1934).

Görsel 2. Aksaray Halkevi Gezici Kütüphanesi ^a

Gezici halk kütüphanesi uygulaması sayesinde kitaplar her ortamda halkın hizmetine sunulmuştur. Özellikle Kütüphane ve Neşriyat Şubesi'nin faaliyetleri kapsamında düzenlenen bu etkinlik ile kütüphaneye gelemeyecek durumda olan vatandaşlara kitapların ulaştırılması amaçlanmıştır. Gezici Kütüphane uygulaması işe yarayacak ki Aksaray il genelinde yedi binden fazla yurttaş Kütüphane ve Neşriyat Şubesi'nin kütüphanesinden aldığı kitaplardan faydalanmıştır.

2. Aksaray Halkevinin Spor Alanındaki Faaliyetleri

Başta Atatürk olmak üzere birçok eğitimci, beden terbiyesi ve sporun önemine işaret etmiştir. Zihnen ve fikren gelişmenin en önemli paydaşlarından birisi olan spor halkevlerinde milli kültürün bir

^a Fotoğraf: <http://aksaray.kutuphane.gov.tr/TR-205165/tarihce.html> (Erişim Tarihi: 25.12.2020)

parçası olarak ele alınmıştır. Halkevleri talimatnamesinde spor şubesinin amaçları; spor ve beden hareketlerinin gençlik terbiyesinde önemli bir etken olduğu düşüncesiyle, Türk gençliği ve Türk halkına spor ve beden hareketlerinin sevdirmesi, birlikte uygulatılması ve milli bir faaliyet haline getirilmesi şeklinde belirlenmiştir (CHP Halkevleri Talimatnamesi, 1932).

Aksaray Halkevi, talimatnamede belirtildiği şekilde Spor Şubesi aracılığıyla özellikle gençleri sporla tanıştırmış ve pek çok farklı spor dalında etkinlikler düzenlemiştir. 1933 yılı faaliyet raporuna göre Spor Şubesi faaliyetleri kapsamında Futbol ve Voleybol sahaları yaptırıldığı ve gençlerin bu sahalarda çalışmalarının teşvik edildiği belirtilmektedir (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1934). Spor şubesinin faaliyetlerinden birisi de düzenlenen spor müsabakalarıdır. 9 Mayıs 1935'te Aksaray Halkevi futbol takımı ile Niğde Halkevi sporcuları arasında özel bir maç yapılmıştır. Niğde Halkevi yetkilileri, Aksaray Halkevi Spor Komitesi çalışanlarını sıcak ve samimi bir ortamda karşılamıştır. Yapılan etkinliklerde her iki takımın sporcuları dostluk havasında müsabakalarını gerçekleştirmiştir. Etkinlikler sonunda basına açıklama yapan Aksaraylı Halkevi konukları, Niğde'de çok iyi ağırlandıklarını açıklamışlardır. İki halkevi takımının karşı karşıya geldiği futbol maçını 3-1 skorla Aksaray Halkevi Futbol Takımı kazanmıştır (Cumhuriyet, 10 Mayıs 1935).

Görsel 3. Aksaray Halkevi Niğde Maçı, Cumhuriyet, 10 Mayıs 1935

3. Aksaray Halkevinin Güzel Sanatlar Alanındaki Faaliyetleri

Halkevlerinin talimatnamesine göre Güzel Sanatlar Şubesi'nin çalışma alanı; müzik ve temsil faaliyetlerinde uluslararası modern müzik ile milli türkülerimiz esas alınarak modern ve milli müzik teknikleri ve aletlerinin kullanılması amaçlanmıştır. Ayrıca halkın müzik zevkinin geliştirilmesi, radyo ve gramofon gibi aletlerin yaygınlaştırılması, halkın milli marş ve türkülerini notaları ve sözleriyle öğrenmesi belirlenen hedefler arasında yer almıştır.

Aksaray Halkevi'nin etkili ve başarılı faaliyetler gerçekleştirdiği bir diğer çalışma alanı ise güzel sanatlar olmuştur. Güzel Sanatlar alanında Aksaray Halkevi hem sanatsal etkinlikler düzenlemek, hem de ülkenin kıymetli sanatçılarının gelişmesine ve yetişmesine destek olmak yönünde faaliyet göstermiştir. Ülkeye mal olmuş ve Aksaray Halkevi tarafından sanatsal olarak desteklenmiş en önemli isimlerden biri Fikret Otyam'dır. 19 Aralık 1926 tarihinde Niğde, Aksaray'da 6 kardeşin üçüncüsü olarak

doğan Fikret Otyam Aksaray'ın yetiştirdiği önemli sanatçılardandır. Otyam, ortaokulda Fransızca öğretmeni aracılığıyla fotoğrafa merak salmış ve aynı zamanda resim ile ilgilenmiştir. İlerde ülkenin yetiştirdiği büyük sanatçılardan olacak bu genç lise yıllarında kutu boyalarla kontraplak üstüne resimler yaparak Aksaray Halkevi'nde sergi açmıştır (Otyam, 2020). Anlaşılacağı üzere Aksaray Halkevi sanat faaliyetleriyle genç bir yeteneği besleyerek kariyerine yardımcı olmuştur.

Görsel 4. Fikret Otyam Eserlerine Birkaç Örnek

Kaynak: <https://bluesyemre.com/2015/08/09/fikret-otyamin-huzunlu-kadinlari-yasta-19-aralik-1926-9-agustos-2015-fikretotyam/>, Erişim Tarihi: 30.11.2020.

Aksaray Halkevi, Müze ve Sergi Şubesi aracılığıyla düzenlenen sanat etkinlikleri yalnızca sanat sergileriyle sınırlı kalmamıştır. Aksaray Halkevi'nin güzel sanatlar alanında gerçekleştirdiği önemli faaliyetlerden biri sinema makinesi kiralayarak halkı sinema ile tanıştırmış olmasıdır. Bu çerçevede CHP Genel Sekreterliği'nden izin talep edilerek, Konya'dan Aksaray'a gelen sinemacı Süleyman isiminde birisiyle anlaşarak Halkevi sinema salonunun kiraya verilmesi kararlaştırılmıştır. Böylece sinema bulunmayan Aksaray'da halkın sinema ihtiyacı bu şekilde giderilmiştir (BCA, 490-1-0-0-1219-49-3).

Sinema ve sergi, gibi etkinliklerle birlikte halkın bilgilenmesini amaçlayan yazar, şair, sanatçı ve alanında uzman kişilerin katıldığı konferanslar, Aksaray Halkevinin sanatsal katkılarını güzel örnekler oluşturmuştur. Bu konferanslar yalnızca sanat alanında hizmet vermekle kalmayıp halkı uzman kişilerle tanıştırmak için aynı zamanda bir sosyalleşme alanı da oluşturmuştur. Aksaray Halkevi kültür-sanat faaliyetleri kapsamında pek çok konferans düzenlemiştir. Pek çok önemli ismi Aksaray iline getiren Aksaray Halkevi, Aksaray halkının kültür-sanat alanındaki gelişmesine büyük katkılar sağlamıştır. 1935 seçimlerinde TBMM'ye giren kadın milletvekillerinden birisi olan Satı Çıpan (Satı Kadın) ve Yazar Afet İnan 1936 yılında Aksaray Halkevi davetlisi ve misafiri olarak Aksaray'a gelmiş ve konferans vermişlerdir (Gül, 2006).

Görsel 5. Satı Çırpan ve Afet İnan'ın Davet Edildiği Konferans

Aksaray Halkevi kış döneminde konferanslar serisi düzenleyerek halkın aydınlatılması ve alanında uzman kişilerle bilgilendirilmesi çalışmalarına devam etmiştir. Bu çerçevede Aksaray Hâkim Yardımcısı Süleyman Nehim Ulukut'u "İçki ve İçki Düşmanlığı" konusunda konferans vermek üzere davet etmiştir. Aynı zamanda Yeşilay Derneği mensubu olan Ulukut, içkinin insanlar üzerindeki olumsuz etkileri ve zararları hakkında bir konuşma yapmıştır (Son Posta, 23 Şubat 1939).

4. Aksaray Halkevinin Yardımlaşma Alanındaki Faaliyetleri

Toplumda sosyal yardımlaşma geçmişten günümüze Türk milletinin güzel hasletlerinden birisi olmuştur. Halkevlerinin bünyesinde kurulan şubelerden birisi de Sosyal Yardım Şubesi'dir. Halkevleri, bulunduğu çevrede yardıma muhtaç kimsesiz kadınlar, çocuklar, yaşlılar, maluller ve hastaların yardımına koşmak için Sosyal Yardım Şubesi vasıtasıyla onların dertlerine derman olmayı amaçlamıştır (CHP Halkevleri Talimatnamesi, 1932). Zaten Halkevlerinin genel kuruluş felsefesi de toplumun sosyal dayanışmasını sağlamaktır. Halkevleri Sosyal Yardım Şubesi ile mevcut yardım kuruluşlarının görevini üstlenmekten ziyade onların yetemediği yerde destek ve yardımcı olmayı amaçlamıştır.

Aksaray Halkevi, Sosyal Yardım Şubesi ile yardıma muhtaç insanların yardımına koşarak gerçekleştirdiği faaliyetlerini başarıyla sürdürmüştür. Aksaray Halkevinin yürüttüğü yardımlaşma kampanyaları her zaman dönemin ihtiyaçlarına uygun olarak tasarlanmıştır. Aksaray'da ülke genelinde olduğu gibi nüfus ağırlıklı olarak kırsal kesimde yani köylerde yaşamaktadır. Bu nedenle Aksaray Halkevi, özellikle köylülerin şehirde buldukları Pazar günlerinde ücretsiz tıp hizmeti sağlayarak temel ihtiyaçlardan sağlık hizmetini yurttaşlarına ulaştırmıştır. Bu çerçevede Aksaray Halkevi 1933 yılı faaliyet raporuna göre, Pazar günleri şehre gelen muhtaç köylülerin muayenelerinin yapıldığı, ilaç taleplerinin belediye vasıtasıyla karşılandığı ve doktor olan halkevi üyelerinin düzenli olarak köylere giderek köylülerin sağlık durumlarıyla ilgilendiği bildirilmektedir (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1934).

Aksaray Halkevi 1935 yılı faaliyet raporuna göre, Sosyal Yardım Şubesi sadece kendi çevresiyle sınırlı kalmamış ve Filistin'den Gaziantep'e gelen 72 Türk göçmenin de yardımına koşmuştur. Gaziantep

Halkevi Filistin'den gelen 72 Türk göçmenin yiyecek, içecek ve barınma ihtiyaçları karşılarken, Aksaray Halkevi de bu göçmenlere ilaç yardımında bulunmuştur. Ayrıca yine aynı yıl Aksaray genelindeki 200 ilkokul öğrencisinin eğitim ve kırtasiye ihtiyaçları karşılanmıştır (Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1936).

B. AKSARAY HALKEVİNİN KAPATILMASI

1946 seçimlerinden sonra çok partili hayata geçilmiştir. Demokrat Parti'nin TBMM'ye girmesiyle birlikte pek çok alanda ve konuda olduğu gibi Halkevleri tartışma konularından birisi olmuştur. Çok partili hayata geçişle birlikte Halkevlerinin çalışmaları ve konumları siyasi mecralarda tartışmaya açılmıştır. Demokrat Parti iktidara geldikten sonra Halkevlerine devlet bütçesinden pay ayrılmasını ve devlet eliyle bu kurumlara maddi yardım yapılmasını eleştirmiştir. Bu eleştirinin dayanağı olarak vatandaşlardan toplanan vergi gelirlerinin Halkevleri gibi kurumlara ödenmesi gösterilmiştir. DP tüm vatandaşların vergileriyle finanse edilen kurumlardan, yalnızca belli kesim vatandaşların yararlanabildiğini vurgulamıştır. Bu iddialara cevap olarak CHP, Halkevlerinin tüm vatandaşlara açık kurumlar olduğunu belirtmiştir. Ancak DP, halkevlerinin muhalefet partisinin yan kuruluşları gibi çalıştığı eleştirisini sürdürmüştür.

DP'nin bu Halkevi karşıtı tutumu, bazı il ve ilçelerde yönetime DP'nin geçmiş olmasına bağlı olarak halkevine yapılan yardımların kesilmesi şeklinde vuku bulmuştur. Ekonomik geliri kesilen halkevleri, köy gezileri yapmamaya, sergiler açamamaya, kütüphanelerini geliştirememeye ve tüm etkinliklerini gerçekleştirememeye başlamışlardır. DP'nin halk aydınlanmasında aktif rolü olan kurumlara türlü gerekçelerle karşı çıkması 8 Ağustos 1951'de kabul edilen 5830 sayılı yasayla ve Halkevlerinin kapanmasıyla sonuçlanmıştır. Bu yasa çerçevesinde tüm halk evleri tasfiye edilmiş ve Aksaray Halkevi'nin de faaliyetleri son bulmuştur (Şimşek, 2002).

Sonuç

Aksaray Halkevi diğer halkevleri gibi toplumun geliştirilmesinde, ileriye taşınmasında, yeni sistemin hazmedilerek benimsenmesinde, toplumun eğitilmesinde ve nitelikli bir sosyal yaşam oluşturulmasında aktif rol oynamıştır. Aksaray Halkevi tarafından düzenlenen sergiler, konferanslar, gösteriler ve sinema gösterimleri sosyal hayatın gelişmesinde çok önemli katkılar sağlamıştır. Bu etkinliklere katılan Aksaray halkı eğlenirken öğrenmiş ve nitelikli aktivitelerle sosyalleşmişlerdir. Aksaray Halkevi'nden önce Aksaray ilindeki sosyal yaşam diğer Anadolu şehirlerindeki benzer olarak kadınların evlerde toplanması, erkeklerin ise köy kahvelerinde zaman geçirmesi şeklinde yaşanmıştır. Aksaray Halkevi o yıllarda sinema gibi teknolojik bir sanatı Aksaray iline taşımıştır. Açtığı sergilerle ve düzenlediği konferanslarla ülke genelindeki önemli insanları Aksaray'a getirerek yurttaşlarının onlarla tanışmasını sağlamıştır. Entelektüel, öğrenen, bilgilenen ve yeniçağı yakalayan bir sosyal yaşamda Aksaray Halkevi'nin faaliyetleri büyük yer tutmuştur.

Aksaray Halkevi'nin topluma katkılarında en önemlisi zengin kütüphanesiyle halka okumayı sevdirmesidir. Gezici kütüphaneler ile tüm insanların kitaplara ulaşmasını sağlayan Aksaray halkevi, kitap okumayı yaygınlaştırarak halka büyük hizmet etmiştir. Özellikle okur-yazar oranı çok düşük olan Aksaray gibi bir il için kütüphanecilik faaliyetleri o dönemde çok önemlidir. Halkevinin kütüphanecilik

faaliyetlerinin yanında dönemin ünlü şair ve yazarlarının Aksaray'da misafir edilerek söyleşiler ve konferanslar düzenlenmesi Aksaray'ın edebi ve fikri hayatına önemli bir katkı sağlamıştır. Fikret Otyam gibi ülkeye mal olmuş gençlerin Aksaray Halkevi tarafından desteklenmiş olması Halkevlerinin başarılarının bir göstergesidir. Aksaray Halkevi kültür-sanat alanında gerçekleştirdiği faaliyetler ile bireysel düzeyde gençlerin yetişmesine destek olurken aynı zamanda halkın da kültür-sanat alanında gelişmesine yardımcı olan etkinlikler düzenleyerek çoklu bir fayda üretmiştir.

İlkokul öğrencilerinin eğitim ihtiyacının giderilmesi, köylere seyahatler düzenlenerek köylüye sağlık hizmetinin götürülmesi, şehre gelen köylülerin ücretsiz muayene edilmesi ve bu etkinlikler için gerekli ilaç masrafının belediye tarafından ödenmesi dönemine göre oldukça gelişkin bir sosyal hizmet uygulamasıdır. Bu gelişkin ve çağın öncüsü sosyal hizmet faaliyetinin uygulayıcısı ise bir kamu kurumu değildir. Bu yönüyle Aksaray Halkevi'nin yardımlaşma faaliyetleri ilçe, il, ülke ve dünya düzeyinde sonuçları vardır. Anayasada henüz sosyal devlet ilkesi bulunmazken; kamu hizmetlerinin yaklaşım biçimi sosyal hizmet ve toplumcu belediyecilik değilken Aksaray Halkevinin sosyal hizmet misyonuna göre çalışması oldukça önemli bir harekettir. Bununla birlikte yardımlaşma kapsamında Aksaray Halkevi'nin düzenlediği faaliyetler, halkın ihtiyacına cevap vermektedir. Nüfusun çoğunun kırsal kesimde yaşadığı ve köylerin oldukça geri kaldığı şartlar altında köylere hizmet taşıyan kuruluşların çoklu alanda hizmet sağlaması gerekmektedir. Çünkü toplum sosyal, sanatsal, kültürel ve teknolojik alanda oldukça çağın gerisindedir. Gelişmeleri ve çağdaşlaşmaları için hayatın her alanında desteklenmeye ihtiyaç hissetmektedirler. Bu çerçevede Mustafa Kemal Paşa'nın halkevleri hakkında "*Partimizin halkevleri ile bütün yurttaşlara kucağını açması, vatanda sosyal ve kültürel bir devrim yaptı*" sözleri halkevlerinin işlevini göstermesi açısından önemlidir.

KAYNAKÇA

- Akyol, Y. (1996). Türkiye'de halkevlerine ilişkin çalışmalar ve değerlendirmeler üzerine. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 2(6), 131-145.
- Akyüz, K. (1986). *Türk ocakları*. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Alpagut, U. (2013). Cumhuriyetin ilk yıllarında müzik eğitiminin yaygınlaştırılması. *Milli Folklor Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, 12(97), 210-230.
- Arıkan, Z. (1999). Halkevlerinin kuruluşu ve tarihsel işlevi, *Atatürk Yolu Dergisi*, 6(23), 261-281.
- Baydar, E. K. (2010). *Osmanlı'nın Avrupalı müzisyenleri*. Kapı Yayınları.
- BCA, 30. 18. 1. 2. /131-26-11. (03.04.1953).
- BCA, 490. 0. 0. 1769-1175-2. (05.12.1933).
- BCA, 490. 01./3.11.15. (14.12.1935).
- BCA, 490. 1-0-0 / 973-765-3. (05.04.1944).
- BCA, 490-1-0-0-1219-49-3. (09.08.1946).
- CHP Halkevleri Talimatnamesi. (1932). Hâkimiyeti Milliye Matbaası.

- Çeçen, A. (1990). *Atatürk'ün kültür kurumu halkevlere*. Gündoğan Yayınları.
- Demirspahi, C. (1975). *Türk halk oyunları*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Georgeon, F. (2009). *Kemalist dönemde Türk ocakları, Osmanlı-Türk modernleşmesi (1900-1930)*. (Çev. A. Berktaş). Yapı Kredi Yayınları.
- Gül, M. F. (2006). *Eskimeyen Aksaray fotoğrafları*. Aksaray Sanayi ve Ticaret Borsası Yayınları.
- Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları. (1934). Hâkimiyeti Milliye Matbaası.
- Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları. (1936). Hâkimiyeti Milliye Matbaası.
- Kara, A. (1999). *Türkiye'de halkevlere*. Halkevleri Yayınları.
- Malkoç, E. A. (2009). *Devrimin kültür fidanlığı halkevlere ve Kadıköy halkevi*. Derlem Yayınları.
- Özdemir, Y., & Aktaş, E. (2011). Halkevleri (1932'den 1951'e). *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (45), 235-262.
- Öztürkmen, A. (2015). *Türkiye'de folklor ve milliyetçilik*. İletişim Yayınları.
- Say, A. (2005). *Müzik ansiklopedisi*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Şimşek, S. (2002). *Bir ideolojik seferberlik deneyimi halkevlere 1932-1951*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Tekeli, O. (2008). *Aksaray Vilayeti Tarihi (1926-1933)*.
- Toksoy, N. (2007). *Halkevleri, bir kültürel kalkınma modeli olarak*. Orion Yayınevi.
- Uluskan, S. B. (2017). *Atatürk'ün sosyal ve kültürel politikaları*. Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Zeyrek Ş. (2006). *Türkiye'de halkevlere ve halkodaları (1932-1951)*. Anı Yayıncılık.

EKLER

Ek-1. Aksaray Halkevi Folklor Ekibi, Bandosu ve Müzik Öğrencileri

Ek-2. CHP Genel Sekreterliğinin Halkevlerinin Kurulma Amaçlarını İçeren Belge

SEVLET AKADEMİ GENEL SEKRETERLİĞİ
KURULMA AMAÇLARI

Cumhuriyet Halk Partisi
Genel Sekreterliği

Ankara : 30.4.1936

Sayı
5/745

X C.H.P. İlyönkural Başkanlığına
Halkevi Başkanlığına
Genel Sekreterlere

Halkevlerimiz yurt içinde vatandaşların yakından tanışma , beraber çalışma imkânlarını buldukları içten bir çevendir . Her yıl sonunda bu tanışmanın ve beraber çalışmanın mutlu sonuçlarının artmakta olduğunu görmekteyiz . Şu kadar var ki ; gördüklerimizin umduklarımıza ve bekleediklerimize göre biri tam tatmin edecek halde değildir . Mealeketin aydın ve inanlı bütün çocuklarını Halkevlerinin çatısı altında toplamış ve zamanlarından bir kısmını Halkevleri ülküsüne vermiş görmeyi dileyoruz .

1935 yılındaki (103) Halkevinde kayıtlı üye sayısı (55.000) olarak toplanmıştır . Halbuki bu Halkevlerinin buldukları yerlerde Halkevlerinin amacı etrafında çalışacak , halkı yetiştirici değerde ve bilgili yurtdaşlar bu rakamın bir kaç kat üstündedir . Ulusa birlik ve beraberlik terbiyesi vermek ve halkımızı derin bir halk ruhunun sıcağı içinde yeni hayata yükseltmek için bütün bu seçkin yurtdaşların Halkevlerinde ödev almaları lâzımdır .

Bunları toplamak Halkevlerimizi şuurlu ve inanlı başarılarla yöneten arkadaşlarımız için geri bırakılmaz bir ödev olduğu gibi Halkevimize kayıtlı bütün arkadaşlar da tanıdıklarından kayıtlı olmayan Halkevi hizmetinde değerli tesir yapacak yurtdaşları yazdırmayı kutsal bir vasife saymalıdırlar.

Bu yolda ısrarlı çalışmalarını bekler , güçlerinden

öperim.

C.H.P. Genel Sekreteri
Kütahya Saylavı

Parti İlyönkural ve
Halkevleri Başkanlarına yazıldı.
Her iki taraf birden takip edecektir.

N. Peker

490	01			3	12	22

Ek-3. Halkevlerinin İşlevi ve Önemi

DEVLET ARŞİVİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

GUMHURİYET HALK PARTİSİ
Genel Sekreterliği
Sayı
4/1318

Ankara : 5/12/938

Rejimimizin ve Partimizin iman ve akidelerini her zaman bir öz daha ve bir kat daha kökleştirmek ve halkın ruhuna sindirmek için millî kalkınmamızda ve inkilâp davamızda Halkevlerini önemle göz önünde bulunduruyoruz .

Parti teşkilâtının vazifesini hakkile gördüğü olmasın , verimli ve beğaralı sayılabilmesi , mantıkasındaki Halkevlerinin umulan ve beklenen çalışma ve verim devresine girmiş bulunması ile yskından ilgilidir .

Parti teşkilâtının Halkevleri çalışmalarına dikkatle takip etmeleri ve daima bu çalışmaları teşvik ve teşkil etmeleri esas vazifelerinden olduğu hiç bir zaman unutulmamalıdır .

Halkevlerinden basıları istenildiği ve kabil olduğu kadar çalışkan ve verimli olmaları bütçe darlığına ve kendilerine ayrılan paranın tam veya zamanında verilmesiyle ilgili olarak hamletmektedirler . Teşkilâtın tarafından görülüp *tasdik* edilen bütçelerdeki Halkevi tahsisatının müstasem ve zamanında ödemesi gereken bir borç telakki edilmesi lâzımdır .

Gerek Mebus arkadaşların teftiş , gerek Halkevlerinin çalışma raporlarının incelenmesinden bazı Halkevlerindeki durgunluğun başında kütüphanelerin çok kere açık bulunmamasının geldiği anlaşılmaktadır . Aynı zamanda muhitlerinin bir Umumi kütüphanesi mahiyetinde olan bu kütüphanelerin haftanın muayyen günlerinde -tatil günleri tabiiyle hariç- muayyen saatlerde açılıp kapanır olması ve bu intizamın hiç bir suretle bozulmaması lâzımdır .

Bu hususa ve umumiyetle Halkevi çalışmalarına iocap eden yakın ve devamlı alakamız daima muhafaza edilmesini diler , sevgiler sunarız.

Dahiliye Vekili
C.H.P.Genel Sekreteri
S. P. Noyan

490	01			4	13	22

2

